

Strasbūras, 2020 m. lapkričio 06 d.

KONSULTACINĖ EUROPOS TEISĖJŲ TARYBA (CCJE)

CCJE nuomonė Nr. 23 (2020)

Teisėjų asociacijų vaidmuo palaikant teismų nepriklausomumą

I. Įžanga

1. Konsultacinė Europos teisėjų taryba (CCJE), vykdydama Ministrų Komiteto jai suteiktus įgaliojimus, parengė Nuomonę dėl teisėjų asociacijų vaidmens palaikant teismų nepriklausomumą.
2. Ši nuomonė parengta remiantis ankstesnėmis CCJE nuomonėmis, CCJE Didžiąja Teisėjų Chartija (2010 m.) ir atitinkamais Europos Tarybos dokumentais, visų pirma Europos chartija dėl teisėjų statuso (1998 m.), Ministrų Komiteto rekomendacijomis dėl teisėjų nepriklausomumo, veiksmingumo ir atsakomybės (CM/Rec(2010)12) bei dėl nevyriausybinų organizacijų teisinio statuso Europoje (CM/Rec(2007)14), Europos komisijos „Demokratija per teisę“ (Venecijos komisijos) ataskaita dėl teisėjų saviraiškos laisvės (CDL-AD(2015)018), Venecijos komisijos ir ESBO Demokratinų institucijų ir žmogaus teisių biuro (ESBO/ODIHR) Bendromis gairėmis dėl asociacijų laisvės. Joje taip pat atsižvelgiama į JT pagrindinius teismų nepriklausomumo principus, Bangaloro teisėjų elgesio principus, Tarptautinės teisėjų asociacijos Visuotinę teisėjų chartiją, 2012 m. gegužės 21 d. JT Specialiojo pranešėjo teisėms į taikių susirinkimų ir asociacijų laisvę pirmąją ataskaitą (A/HRC/20/27) ir 2019 m. birželio 24 d. JT specialiojo pranešėjo teisėjų ir teisininkų nepriklausomumo klausimais trečiąją ataskaitą, kurioje nagrinėjamas teisėjų ir prokurorų naudojimas saviraiškos, asociacijų ir taikių susirinkimų laisve.
3. Nuomonėje taip pat atsižvelgiama į CCJE narių atsakymus į klausimyną dėl teisėjų asociacijų vaidmens palaikant teismų nepriklausomumą ir į šių atsakymų santrauką bei

preliminarų projektą, kurį parengė Europos Tarybos paskirtas ekspertas teisėjas Gerhard REISSNER¹.

II. Nuomonės taikymo sritis

4. Dvylikoje iš 35 valstybių narių, atsakiusių į klausimą, yra tik viena teisėjų asociacija. Daugumoje šių valstybių narių yra daugiau nei viena asociacija.
5. Valstybių narių apklausa parodė, kad teisėjų asociacijos yra labai įvairios. Skiriasi jų nariams taikomi kvalifikaciniai reikalavimai, asociacijų tikslai, jų dydis ir reprezentatyvumas.
6. Kai kuriose asociacijose gali dalyvauti tik tam tikro lygio teismo teisėjai, pavyzdžiui, Aukščiausiojo Teismo teisėjai kartais steigia atskirą asociaciją. Kitas sudaro tam tikros specializacijos teisėjai. Labiausiai paplitusios tokio tipo asociacijos yra atskiros administracinių teismų teisėjų asociacijos. Taip pat yra moterų teisėjų asociacijų². Tačiau daugeliu atvejų asociacijos leidžia visiems teisėjams tapti nariais.
7. Narystė visų tipų asociacijose yra savanoriška. Todėl asociacijos dydis, kiek tai susiję su narių skaičiumi, gali būti labai skirtingas, o dar svarbiau – asociacijos reprezentatyvumas, t. y. teisėjų, kurie yra asociacijos nariai, santykis lyginant su visais teisėjais, kurie galėtų būti tos asociacijos nariais, labai skiriasi.
8. Teisėjų asociacijos gali turėti juridinio asmens statusą. Dauguma jų steigiamos pagal asociacijų įstatymą. Jos taip pat gali būti steigiamos kaip neformalios teisėjų grupės.
9. Visos teisėjų asociacijos sudaro tinklą ir platformą, kurioje jų nariai gali keistis informacija ir bendrauti. Pagrindiniai daugumos asociacijų tikslai yra skatinti ir ginti teisėjų nepriklausomumą ir teisinę valstybę, užtikrinti teisėjų statusą ir tinkamas jų darbo sąlygas. Kiti svarbūs tikslai yra teisėjų mokymas, teisėjų etika ir dalyvavimas teismų reformų ir teisės aktų rengime.
10. Šioje nuomonėje teisėjų asociacijos yra savivaldžios ne pelno siekiančios organizacijos, turinčios arba neturinčios juridinio asmens statuso, kurias sudaro nariai, savanoriškai pateikę prašymus tapti jų nariais.
11. Daugumoje asociacijų nariais gali būti teisėjai, daugeliu atvejų – ir į pensiją išėję teisėjai. Kai kurių asociacijų nariais taip pat gali tapti teisėjai stažuotojai ir teisėjų padėjėjai. Kai kuriose asociacijose, ypač jei yra bendra teisėjų ir prokurorų karjera, nariais gali būti ir prokurorai.

III. Tarptautinė ir Europos sistema

¹ 2012-2013 m. teisėjas REISSNER buvo CCJE pirmininkas ir ilgametis CCJE darbo grupės narys.

² Apie moterų teisėjų asociacijų veikimą pranešė Bosnija ir Hercegovina, Italija, Slovakija, Ukraina ir Jungtinė Karalystė.

12. Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje³, Tarptautiniame pilietinių ir politinių teisių pakte (TPPT)⁴ ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje (EŽTK)⁵ kiekvienam asmeniui suteikiama teisė jungtis į asociacijas, t. y. teisė steigti asociacijas ir stoti į jas.
13. Kaip ir visi asmenys, teisėjai naudojami šiomis pagrindinėmis teisėmis, kurias gina minėti dokumentai⁶. Naudodamiesi savo teise į taikių susirinkimų laisvę, teisėjai turėtų nepamiršti savo pareigų ir vengti situacijų, kurios galėtų būti laikomos nesuderinamomis su jų institucijos autoritetu arba su jų pareiga būti nepriklausomais ir nešališkais bei būti suvokiamais kaip nepriklausomi ir nešališki⁷.
14. Teisė jungtis į asociacijas yra ne tik asmeninis teisėjo interesas. Kalbant apie teisėjus, ši teisė yra visos teismų sistemos interesas. Teisėjų teisė jungtis į asociacijas aiškiai suteikta JT pagrindiniuose teismų nepriklausomumo principuose⁸, Bangaloro teisėjų elgesio principuose⁹ ir Visuotinėje teisėjų chartijoje¹⁰.
15. Europoje teisė steigti teisėjų asociacijas buvo toliau plėtojama 1998 m. Europos chartijoje dėl teisėjų statuso¹¹, o 2010 m. – Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacijoje (2010)12 dėl teisėjų nepriklausomumo, veiksmingumo ir atsakomybės (Rekomendacija (2010)12)¹² ir CCJE Didžiojoje Teisėjų Chartijoje (Pagrindiniai principai)¹³. Europos chartijoje pabrėžiamas teisėjų asociacijų indėlis ginant teises, kurias teisėjams suteikia jų statusas, o Rekomendacijoje (2010)12 tai pakartojama ir įvardijamas svarbiausias teisėjo statuso elementas – nepriklausomumas, o kaip papildoma užduotis pridedamas teisinės valstybės principo skatinimas. Didžiojoje Teisėjų Chartijoje šis tikslas įvardijamas kaip „teisėjų misijos visuomenėje saugojimas“. Tokią užduočių išplėtimo raidą taip pat galima pastebėti analizuojant teisėjų asociacijų tikslus, kai šiandien vis daugiau dėmesio teisėjų statusui skiriama kartu su ne mažiau stipriu supratimu apie pagarbos teisei valstybei didinimą.

IV. Teisėjų asociacijų pagrindimas ir tikslai

³ 1948 m. gruodžio 10 d. JT Generalinės Asamblėjos priimta Visuotinė žmogaus teisių deklaracija, 20/1 straipsnis.

⁴ 1966 m. gruodžio 16 d. JT Generalinės Asamblėjos priimtas Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas.

⁵ 1950 m. lapkričio 4 d. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija (EŽTK), 11/1 straipsnis.

⁶ CCJE nuomonė Nr. 3 (2002) dėl profesinio teisėjų elgesio, ypač etikos, teisėjo pareigoms netinkamo elgesio, nešališkumo principų ir taisyklių, p. 27.

⁷ Taip pat palyginkite su 2019 m. birželio 24 d. JT specialiojo pranešėjo teisėjų ir teisininkų nepriklausomumo klausimais trečiaja ataskaita, Rekomendacija 107.

⁸ 1985 m. lapkričio 29 d. JT Generalinės Asamblėjos patvirtinti Jungtinių Tautų pagrindiniai teismų nepriklausomumo principai, p. 9.

⁹ Bangaloro teisėjų elgesio principai, 4-6 principai.

¹⁰ 2017 m. lapkričio 14 d. Tarptautinės teisėjų asociacijos priimta Visuotinė teisėjų chartija, 3/5 straipsnis.

¹¹ Europos chartija dėl teisėjų statuso, 1.7-1.8 principai.

¹² Rekomendacija (2010)12, p. 25.

¹³ 2010 m. lapkričio 17 d. CCJE Didžioji Teisėjų Chartija (Pagrindiniai principai), p. 12.

16. Teisėjai yra demokratija, teisine valstybe ir žmogaus teisėmis grindžiamų valstybių pagrindas¹⁴. Logiška šio vaidmens pasekmė yra tai, kad pirmiau minėtuose Europos standartų nustatymo dokumentuose numatyti, o daugelio teisėjų asociacijų įstatuose kaip pagrindiniai tikslai išreikšti du svarbiausi tikslai: 1) įtvirtinti ir ginti teismų nepriklausomumą; 2) skatinti ir tobulinti teisinę valstybę. Abu šie tikslai padeda veiksmingai naudotis EŽTK 6 straipsnyje įtvirtinta pagrindine teise į teisingą bylos nagrinėjimą nepriklausomame ir nešališkame teisme.
17. Pirmasis teisėjų asociacijos tikslas – įtvirtinti ir ginti nepriklausomumą, be kitų veiksmų, apima teisėjų ir teismų gynimą nuo bet kokių nepriklausomybės pažeidimų, reikalavimą užtikrinti pakankamus išteklius ir tinkamas darbo sąlygas, siekį gauti tinkamą atlyginimą ir socialines garantijas, atmesti nesažiningą kritiką ir išpuolius prieš teismus ir atskirus teisėjus, nustatyti, skatinti ir įgyvendinti etikos standartus, užtikrinti nediskriminavimą ir lyčių pusiausvyrą.
18. Antrasis teisėjų asociacijos tikslas – skatinti ir tobulinti teisinę valstybę, be kitų veiksmų, apima indėlių organizuojant mokymus, keitimąsi žiniomis ir gerą patirtimi, dalyvavimą teisingumo vykdyme kartu su asmenimis, kurie yra atsakingi už teisingumo vykdymą, prisidėjimą prie teisingumo sistemos reformų ir teisėkūros, žiniasklaidos ir plačiosios visuomenės informavimo apie teisėjų vaidmenį, teismų sistemą ir teisinę valstybę.
19. Iki šiol minėti tikslai nėra išimtinai teisėjų asociacijų tikslai. Juos pasiekti padeda keletas kitų teisingumo sistemos ir už jos ribų veikiančių subjektų. Kad tai pavyktų, bus naudinga abipusė pagarba, atvirumas, parama ir bendradarbiavimas.
20. Teisėjų asociacijos taip pat gali palengvinti susitikimus su pilietinės visuomenės atstovais, galinčiais išsakyti visuomenės lūkesčius, susijusius su teisingumo sistema ir teisingumo vykdymu¹⁵.
21. Akivaizdus teisėjų asociacijos tikslas – sukurti jos narių tinklą. Jis suburia teisėjus, kurie savo užduotis vykdo vienasmeniškai arba teisėjų kolegijoje, vis dėlto turėdami bendrą interesų ir poreikių. Dialogo ir kritikos galimybės suteikimas teisėjams padeda didinti jų nepriklausomumą pasitelkiant teismų savikritiką ir kurti stiprią vertybėmis grindžiamą teisingumo sistemą. Būdami kartu asociacijoje teisėjai keičiasi patirtimi ir gerąją praktiką¹⁶. Tai vaisingiausia tuo atveju, kai susiburia skirtingų teismų lygių ir jurisdikcijų teisėjai. Teisėjų asociacijos taip pat gali būti vieta, kur gilinama tam tikros specializacijos teisėjų žinios ir taip prisidedama prie nuoseklaus teisės taikymo. Ir galiausiai, bet ne mažiau svarbu, teisėjų asociacijos padeda ugdyti bendrą teismų nepriklausomumo, žmogaus teisių ir teisinės valstybės dvasią.
22. Teisėjų asociacijos taip pat palengvina tarpvalstybinį bendradarbiavimą ir sudaro sąlygas keistis informacija su kitų valstybių narių asociacijomis. Jos taip pat jungiasi Europos lygmeniu per kelias Europos teisėjų asociacijas ir organizacijas. Tokiu būdu nacionalinės

---

¹⁴ Dėl teisminės valdžios vaidmens žr. CCJE nuomonė Nr. 18 (2015) dėl teisminės valdžios padėties ir jos santykių su kitomis valstybės valdžiomis šiuolaikinėje demokratijoje.

¹⁵ CM/Rec(2010)12, p. 20.

¹⁶ Kaip ir to paties teismo teisėjų informacijos mainų atveju, nes daugelyje valstybių narių rengiami jų tarpusavio susitikimai, kuriais siekiama „skleisti teisinius pokyčius jurisprudencijoje ir gerąją profesinę praktiką“, žr. *CEPEJ report “Breaking up judges’ isolation – Guidelines to improve the judge’s skills and competences, strengthen knowledge sharing and collaboration, and move beyond a culture of judicial isolation” of 6 December 2019, CEPEJ(2019)15*, p. 8.

teisėjų asociacijos atveria savo nariams duris tarptautiniams patirties mainams ir atlieka svarbų vaidmenį skleidžiant Europos standartus nacionalinėse teisėjų bendruomenėse.

23. Remdamasi pirmiau minėtais svarbiais teisėjų asociacijų aspektais ir jų svarba palaikant pagrindines valstybių narių teismų sistemų vertybes, CCJE mano, kad labai pageidautina, jog kiekvienoje teisingumo sistemoje veiktų bent viena tokia teisėjų asociacija.

V. Kaip teisėjų asociacijos gali pasiekti savo tikslus

A) Teismų sistemoje

24. Skatindamos ir gindamos teisėjų ir teismų sistemos nepriklausomumą, teisėjų asociacijos turi vykdyti įvairią veiklą. Atskiro teisėjo nepriklausomumui užtikrinti reikalinga nepriklausoma teismų sistema¹⁷. Nepriklausomumas užkerta kelią ne tik įtakai iš išorės, bet ir iš teismų sistemos vidaus¹⁸. Teisėjų asociacijos dažnai gali susidurti su grasinimais, nesąžininga kritika ir išpuoliais. Tačiau daug sunkiau pasipriešinti neteisėtam kišimuisi, pasireiškiančiam kompetentingų institucijų sprendimais, darančiais įtaką teisėjų karjerai (skyrimui, paaukštinimui, perkėlimui, drausminėms ir vertinimo procedūroms ir t. t.), arba įvairaus pobūdžio sprendimais, susijusiais su teismų administravimu.
25. Kompetencija priimti tokius sprendimus suteikiama Teismų taryboms, teismų administravimo institucijoms, teismų pirmininkams, o kartais net vykdomajai valdžiai (Vyriausybei ar teisingumo ministrui). Todėl teisėjų asociacijos, siekdamos savo tikslų, turi palaikyti ryšius su šiomis institucijomis ir kreiptis į jas.
26. Tokie ryšiai turėtų būti grindžiami atvirumu, abipuse pagarba atitinkamam vaidmeniui ir jurisdikcijai bei noru išklaudyti vienas kito argumentus. Teisėjų asociacijos neturėtų kištis į karjeros sprendimus, tačiau jos gali stebėti, ar kompetentingi subjektai laikosi tinkamos procedūros ir taiko tinkamus kriterijus.
27. Teismų administratoriai turėtų žinoti, kad teisėjų asociacijos ne tik perduoda savo narių poziciją, bet ir skirtingą jų patirtį. Labai dažnai būtent praktikai geriausiai žino, ko reikia praktikoje. CCJE rekomendavo, kad teismo teisėjų organai turėtų patarti teismo pirmininkui¹⁹. Teisėjų asociacijos galėtų atlikti panašų patariamąjį vaidmenį teismų administratoriams ar visų lygių teismų administravimo įstaigoms.
28. Teisėjų asociacijų dalyvavimas gali būti ypač naudingas ir tikslingas teismų administracijos, atsakingos už įvairių direktyvų ir reglamentų priėmimą, lygmeniu sprendžiant strateginius tikslus ir svarbius bendro pobūdžio klausimus.
29. Daugumoje valstybių narių sprendimai dėl teisėjų karjeros ir (arba) teismų administravimo patikėti Teismų taryboms²⁰. Jų bendroji misija yra saugoti teismų ir atskirų teisėjų nepriklausomumą bei teisinę valstybę²¹. Taigi Teismų tarybų uždaviniai ir svarbiausi teisėjų asociacijų tikslai sutampa. Daugeliu atvejų požiūriai sutampa, tačiau

¹⁷ CM Rekomendacija (2010)12, p. 4.

¹⁸ EŽTT Parlov-Tkalcic prieš Kroatiją, Nr. 24810/06, p. 86, Agrokompleks prieš Ukrainą, Nr. 23465/03, p. 137 ir kt.

¹⁹ CCJE nuomonė Nr. 19 (2016) dėl teismų pirmininkų vaidmens, p. 19.

²⁰ CCJE nuomonė Nr. 10 (2007) dėl Teismų tarybos tarnavimo visuomenei, p. 42.

²¹ Ten pat, p. 8ff ir 41f.

vis dėlto teisėjų asociacijos ir Teismų tarybos, kurių sudėtis paprastai būna mišri – teisėjai ir ne teisėjai – gali būti skirtingų nuomonių. Tokiais atvejais reikėtų atvirai keistis nuomonėmis.

30. Ieškodama gerosios praktikos, CCJE sužinojo, kad dviejose valstybėse narėse²² veikia konsultavimo tarybos, kurias, be kita ko, sudaro teisėjų ir prokurorų asociacijų atstovai ir kuriose svarstomi su jų profesiniais interesais susiję klausimai, įskaitant teisėjų ir prokurorų statusą, darbo sąlygas, atlyginimą ir kitus panašius klausimus, ir rengiamos neprivalomos rekomendacijos dėl atitinkamų teisės aktų pakeitimų. CCJE rekomenduoja tokias iniciatyvas.
31. CCJE atkreipė dėmesį į tai, kad keliose valstybėse narėse teisėjų asociacijos turi tam tikrą įtaką Teismų tarybos narių atrankai turėdamos teisę teikti nuomonę dėl kandidatų²³, palaikydamos kandidatus, kuriuos turi pasiūlyti tam tikras kolegų skaičius²⁴, turėdamos galimybę siūlyti teisėjus²⁵ arba teisinę pareigą siūlyti kandidatus²⁶, arba turėdamos teisiškai pagrįstą oficialią poziciją dėl atrankos²⁷, ar net patys rinkdamos narius²⁸.
32. Jeigu tai nepažeidžia Teismų tarybos darbo nepriklausomumo, toks dalyvavimas narių atrankoje galėtų būti sveikintinas. Tačiau reikia pasirūpinti, kad tokia sistema nesukeltų Tarybos rinkimų ir tolesnio jos darbo politizavimo. Bet kuriuo atveju neturėtų būti jokios diskriminacijos, o teisėjų asociacijos nariai turėtų turėti galimybę laisvai tapti Teismų tarybos nariais.
33. Daugelis teisėjų asociacijų dalyvauja teisėjų mokymuose organizuodamos mokymus arba pačios rengdamos mokymo medžiagą ir mokymo priemones²⁹, teikdamos patyrusius mokytojus arba bent jau perduodamos rekomendacijas už mokymų organizavimą atsakingai institucijai. CCJE savo nuomonėje Nr. 4 (2003 m.) dėl tinkamo teisėjų įvadinio mokymo ir kvalifikacijos kėlimo darbo metu nacionaliniu ir Europos lygiu nurodo, kad teismai turėtų atlikti pagrindinį vaidmenį arba patys būti atsakingi už mokymų organizavimą ir kad mokymas neturėtų būti patikėtas įstatymų leidžiamajai arba vykdomajai valdžiai atskaitingai institucijai³⁰. Todėl labai tikslinga įtraukti teisėjų asociacijas, kurios yra artimos savo narių poreikiams ir praktinei patirčiai.
34. Profesinio elgesio etikos principus turėtų parengti patys teisėjai³¹. Tai, kad teisėjai savanoriškai jungiasi į asociacijas ir kad yra forumas, kuriame galima keistis informacija ir diskutuoti, garantuoja tvirtą teisėjų įsipareigojimą laikytis bet kokių teisėjų asociacijų

---

²² Belgija (*Conseil consultatif de la magistrature*), Bulgarija (*Partnership Council*).

²³ Bulgarija.

²⁴ Rumunija, Ispanija.

²⁵ Norvegija (Paskyrimų komisijos teisėjų narių siūlymas), Slovakija (siūlymas kaip kiekvienai asociacijai).

²⁶ Azerbaidžanas (po dvi kandidatūras į kiekvieną iš septynių teisėjų narių pareigybių).

²⁷ Nyderlandai.

²⁸ Šiaurės Makedonija (pirmininkas, vienas narys ir pavaduotojai).

²⁹ Austrija, Azerbaidžanas, Belgija, Bosnija ir Hercegovina, Bulgarija, Kroatija, Vokietija, Graikija, Lietuva, Juodkalnija, Šiaurės Makedonija, Lenkija, Rumunija, Rusijos Federacija, Slovėnija, Ispanija, Šveicarija, Ukraina, Jungtinė Karalystė.

³⁰ CCJE nuomonė Nr. 4 (2003) dėl tinkamo teisėjų įvadinio mokymo ir kvalifikacijos kėlimo darbo metu nacionaliniu ir Europos lygiu, p. 16, taip pat žr. Europos chartiją dėl teisėjų statuso, p. 2.3.

³¹ CCJE nuomonė Nr. 3 (2002) dėl profesinio teisėjų elgesio, ypač etikos, teisėjo pareigoms netinkamo elgesio, nešališkumo principų ir taisyklių, p. 48 ii ir 49 iii; taip pat žr. Rekomendaciją (2010)12, p. 73.

parengtų elgesio principų³² arba tokių principų plėtojimą, kai teisėjų asociacijos bent jau intensyviai dalyvauja³³.

35. Dėl tų pačių priežasčių teisėjų asociacijos taip pat gali įsteigti instituciją, kuri konsultuotų teisėjus, susiduriančius su profesinės etikos arba neteisminės veiklos suderinamumo su jų statusu problema³⁴.
36. Kai kuriose valstybėse narėse teisėjų asociacijos atstovauja teisėjams drausminėse bylose, jei jie to prašo. Negalima prieštarauti, kad teisėjų asociacijos atstovautų savo nariams drausminėse bylose ir prisidėtų prie teisingos procedūros užtikrinimo, ypač jei tokiomis bylomis piktnaudžiaujama siekiant organizuoti tam tikrų teisėjų nušalinimą. Tačiau reikia stengtis, kad neatrodytų, jog teisėjų asociacijos yra netinkamai besielgiančių teisėjų gynėjos. Svarbus teisėjų asociacijų uždavinys yra skatinti patikimą teisėjų ir teismų atskaitomybę.

B) Kitų valstybės valdžios institucijų atžvilgiu

37. CCJE mano, kad teisėjų asociacijos turėtų vengti orientuoti savo veiklą pagal politinių partijų ar kandidatų į politinius postus interesus ir neturėtų įsitraukti į politinius klausimus, kurie nesusiję su jų tikslais.
38. Teisėjų asociacijos atstovauja teisėjų patirčiai ir nuomonei, todėl joms reikia būdų, kaip perduoti savo svarstymus ir pasiūlymus kitoms valstybės valdžioms. CCJE sutinka su Europos chartijos dėl teisėjų statuso 1.8 straipsnio aiškinamajame memorandume pateiktomis pastabomis, kad „teisėjai turėtų dalyvauti nustatant bendrą teismų biudžetą ir atskiriems teismams skirtus išteklius, o tai reiškia, kad reikia nustatyti konsultavimosi arba atstovavimo procedūras nacionaliniu ir vietos lygmenimis. Tai taip pat taikoma plačiau teisingumo vykdymui ir teismų administravimui“ ir kad „teisėjų atstovų ar profesinių asociacijų konsultacijos su teisėjais dėl bet kokio siūlomo jų statuto pakeitimo ar bet kokio siūlomo pakeitimo, susijusio su jų atlyginimo pagrindu, arba dėl jų socialinės gerovės, įskaitant senatvės pensiją, turėtų užtikrinti, kad teisėjai neliktų nuošalyje nuo sprendimų priėmimo proceso šiose srityse“.
39. Europos Tarybos Ministrų Komitetas laikėsi nuomonės, kad „dalyvaujamoji demokratija, pagrįsta teise siekti nustatyti valdžios institucijų įgaliojimus ir atsakomybes arba daryti įtaką jų vykdymui, prisideda prie atstovaujamosios ir tiesioginės demokratijos ir kad teisė į pilietinį dalyvavimą priimant politinius sprendimus turėtų būti užtikrinta asmenims, nevyriausybinėms organizacijoms (NVO) ir visai pilietinei visuomenei“³⁵. Kalbant apie nevyriausybines organizacijas, Ministrų Komitetas pripažino „svarbų nevyriausybinių organizacijų (NVO) indėlį plėtojant ir įgyvendinant demokratiją ir žmogaus teises, visų pirma, skatinant visuomenės supratimą, dalyvavimą visuomenės gyvenime ir užtikrinant valdžios institucijų veiklos skaidrumą ir atskaitomybę“³⁶. Su NVO turėtų būti tariamasi

---

³² Austrijoje, Bulgarijoje, Kroatijoje, Danijoje, Suomijoje, Islandijoje, Italijoje, Maltoje, Nyderlanduose, Norvegijoje, Slovėnijoje, Ispanijoje ir Šveicarijoje galioja teisėjų asociacijų parengti etikos kodeksai.

³³ Kitas teisėjų asociacijų dalyvavimas nustatant etikos standartus: Azerbaidžanas, Belgija, Estija, Vokietija, Airija, Lietuva, Liuksemburgas, Juodkalnija, Šiaurės Makedonija, Rumunija, Slovakija, Švedija, Turkija, Ukraina, Jungtinė Karalystė.

³⁴ CCJE nuomonė Nr. 3 (2002) dėl profesinio teisėjų elgesio, ypač etikos, teisėjo pareigoms netinkamo elgesio, nešališkumo principų ir taisyklių, p. 49 iv, ir Rekomandacija (2010)12, p. 74.

³⁵ *Guidelines for Civil Participation in Political Decision Making*, CM (2017) 83, preambulė.

³⁶ Rekomandacija CM/Rec(2007)14 dėl nevyriausybinių organizacijų teisinio statuso Europoje, preambulė, p. 2.

rengiant pirminės ir antrinės teisės aktus, susijusius su jų statusu, finansavimu ar veiklos sritimis³⁷.

40. CCJE įsitikinusi, kad šios dalyvavimo galimybės turėtų būti suteiktos ir teisėjų asociacijoms, nors jos nėra pilietinei visuomenei atstovaujančios organizacijos, o organizacijos, kurių nariai užima pareigas trečiojoje valstybės valdžioje. CCJE savo nuomonėje Nr. 18 (2015) dėl teisminės valdžios padėties ir jos santykių su kitomis valstybės valdžiomis šiuolaikinėje demokratijoje pateikia gaires dėl diskusijų su kitomis valstybės valdžiomis³⁸, dialogo su visuomene³⁹ ir santūrumo poreikio šių trijų valdžių santykiuose⁴⁰. Ši nuomonė turėtų būti naudojama panašiai kaip gairės dėl teisėjų asociacijų ir įstatymų leidžiamosios bei vykdomosios valdžių santykių.
41. CCJE pritaria teisėjų asociacijų dalyvavimui teisėkūros procedūroje, kai vykdomoji valdžia pateikia įstatymų projektus, susijusius su teisingumo sritimi. Kai sudaromos reformų komisijos ar panašios strateginių projektų grupės, jose turėtų dalyvauti teisėjų asociacijų atstovai, kuriuos paskiria jų asociacija. Apskritai teisėjų asociacijų nuomonės turėtų prašyti ir į ją atsižvelgti visų lygių vykdomoji valdžia, kai kalbama apie teismų reformas ir projektus, įskaitant biudžeto klausimus ir išteklių paskirstymą, darbo sąlygas ir visus teisėjų statuso aspektus.
42. Kai kuriose valstybėse narėse oficialus teisėjų asociacijų dalyvavimas teisės aktų rengimo ir keitimo procedūroje užtikrinamas oficialiai reglamentuojant šį dalyvavimą įstatymu ar poįstatyminiu aktu⁴¹. Keliose kitose valstybėse narėse tai yra bent jau nusistovėjusi praktika⁴². CCJE palankiai vertina praktiką, pagal kurią teisėjų asociacijoms suteikiama galimybė svarstyti numatomus teisės aktus, susijusius su teisėjų statusu ir teismų administravimu, ir teikti dėl jų pastabas; tam turėtų būti numatytas tinkamas laikas, o į rezultatus turėtų būti rimtai atsižvelgiama. Kartu teisėjų asociacijos turėtų nesikišti į politiškaai prieštarigus dalykus, nesusijusius su jų tikslais.
43. CCJE mano, kad esminis teisėjų asociacijų uždavinys yra atsakingai dalyvauti ieškant galimybių toliau tobulinti teisingumo sistemą ir stiprinti teisinę valstybę.

C) Sąveikaujant su plačiąja visuomene

44. Teisėjų asociacijos turi ypač geras galimybes informuoti žiniasklaidą ir plačiąją visuomenę apie teismų darbą ir prioritetus, įskaitant teisėjų pareigas ir įgaliojimus, teismų ir kitų valstybės valdžių vaidmenį demokratinėje teisinėje valstybėje.
45. CCJE su pasitenkinimu pažymi, kad daugelis teisėjų asociacijų reikšmingai ir veiksmingai prisideda prie priemonių, skirtų teismų ir visuomenės santykiams ir supratimui skatinti, pavyzdžiui, teismų mokymo programų, informacinės medžiagos, atvirų teismų renginių, viešų diskusijų, pristatymų, kitų informavimo programų ir pan.⁴³

---

³⁷ Ten pat, p. 77.

³⁸ *CCJE nuomonė Nr. 18 (2015)* dėl teisminės valdžios padėties ir jos santykių su kitomis valstybės valdžiomis šiuolaikinėje demokratijoje, p. 32.

³⁹ Ten pat, p. 33.

⁴⁰ Ten pat, p. 40 ir p. 53-55.

⁴¹ Austrija (bendrosios kompetencijos teismai), Estija, Vokietija, Graikija, Islandija, Juodkalnija, Nyderlandai, Rumunija, Slovakija.

⁴² Suomija, Italija, Lenkija, Šveicarija.

⁴³ CCJE nuomonė Nr. 7 (2005) dėl teisingumo ir visuomenės, A skyrius: Teismų santykiai su visuomene, p. 10-20, ir CCJE nuomonė Nr. 6 (2004) dėl teisingo teismo proceso per įmanomai trumpiausią laiką ir

Tokios priemonės yra veiksmingiausios, jei jomis naudojasi sistemoje dirbantys asmenys. Todėl teisėjų asociacijos turėtų įsitraukti į šią veiklą. Taip pat atrodo, kad vis dažniau teisėjų asociacijos rengia konferencijas, vykdo aktyvią žiniasklaidos politiką ir savo darbe naudoja socialinę žiniasklaidą – visus šiuos veiksmus CCJE vertina palankiai.

46. Teisėjų asociacijos, siekdamos tam tikrų tikslų, kartais bendradarbiauja su NVO. Tai gali padidinti tokių bendrų tikslų pasiekimo tikimybę, jeigu vengiama bet kokio politizavimo.

VI. Ko reikia, kad teisėjų asociacijos galėtų vykdyti savo užduotis

A. Bendros gairės

47. 2014 m. Venecijos komisija ir ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuras (ESBO/ODIHR) priėmė Bendras gaires dėl asociacijų laisvės⁴⁴ (toliau – Gairės dėl asociacijų laisvės), kuriose kalbama apie pagrindinę teisę steigti asociacijas ir jungtis į jas. CCJE pritaria šioms Gairėms. Dauguma standartų, kurie nustatyti šiame dokumente, gali būti taikomi ir teisėjų asociacijoms.

48. Visų pirma, CCJE primena šiuos standartus:

- a) visi turi vienodą teisę jungtis į asociacijas⁴⁵;
- b) steigimas ir registracija (kai taikoma) neturėtų būti be reikalo apsunkinantys ar atgrasantys⁴⁶;
- c) turėtų būti gerbiamas ir įgalinamas savivaldos principas⁴⁷, o tai, be kita ko, reiškia, kad turėtų būti draudžiama bet kokia išorinė įtaka teisėjų asociacijos tikslams ir jų įgyvendinimui, vidaus struktūrai⁴⁸ ir pareigūnų atrankai⁴⁹;
- d) turėtų būti suteikta galimybė dalyvauti skaidriame teisėkūros procese ir dialoge⁵⁰ bei teikti pastabas dėl valstybės ataskaitų tarptautiniams subjektams⁵¹;
- e) veiklos nutraukimas ar sustabdymas turėtų būti galimas tik labai išskirtiniais ribotais atvejais⁵² ir turėtų būti peržiūrimas nepriklausomo teismo⁵³;
- f) turėtų būti leidžiama naudotis naujomis technologijomis, kaip ir visiems; stebėjimo priemonės, kuriomis konkrečiai siekiama stebėti asociacijas, ir interneto svetainių blokavimas turėtų būti draudžiamas⁵⁴.

B. Ypatinga teisėjų padėtis

---

teisėjo vaidmens teismo procese atsižvelgiant į alternatyvius ginčų sprendimo būdus, A skyrius: Teisė kreiptis į teismą, p. 11-18.

⁴⁴ Venecijos komisijos ir ESBO/ODIHR Bendros gairės dėl asociacijų laisvės, VC CDL-AD (2014)046 resp. OSCE/ODIHR Legis Nr. GDL-FOASS/263/2014.

⁴⁵ Ten pat, p. 122 ff.

⁴⁶ Ten pat, p. 151.

⁴⁷ Ten pat, p. 169, 171.

⁴⁸ Ten pat, p. 175.

⁴⁹ Ten pat, p. 174.

⁵⁰ Ten pat, p. 183, 184.

⁵¹ Ten pat, p. 186.

⁵² Ten pat, p. 244, 245, 251.

⁵³ Ten pat, paras 244, 256.

⁵⁴ Ten pat, p. 265, 270, 271.

49. Kalbant apie teisėjų asociacijas, atrodo, kad būtina atsižvelgti į kai kuriuos ypatumus, susijusius su ypatinga teisėjų padėtimi ir užduotimis. Teisėjai turi būti nepriklausomi ir nešališki. Jie turi būti ne tik nepriklausomi ir nešališki, bet laikomi tokiais. Teisėjai sudaro teisminę valdžią, kuri yra viena iš trijų valstybės valdžių, tačiau ši valdžia priklauso atskiriems teisėjams arba jų kolegijoms.
50. Teisminei valdžiai, kaip valstybės valdžios šakai, nėra taip lengva, kaip įstatymų leidžiamosios ar vykdomosios valdžios institucijoms, kurios abi yra politinių partijų ir hierarchijų struktūros, suformuoti bendrą valią ir vieningai bendrauti su kitomis valdžios institucijomis, žiniasklaida ir visa visuomene.
51. Teisėjai taip pat naudojami pagrindine teise į saviraiškos laisvę⁵⁵, nors atskirų teisėjų pareiškimus ir minčių reiškimą riboja konfidencialumo taisyklės, susijusios su jų bylomis ir kita informacija.
52. Vieno teisėjo pareiškimo poveikis neabejotinai yra ribotas. Teisėjų asociacijos gali prisidėti prie šių būdingų trūkumų pašalinimo dviem būdais. Jos gali padėti rasti bendrą poziciją ir gali veiksmingai ją perteikti išorės subjektams.
53. Jei teisingumo sistemoje yra daugiau nei viena teisėjų asociacija, teisėjų asociacijos kartais laikosi skirtingų pozicijų dėl tam tikrų bendrų problemų. Nors pliuralizmas praturtina demokratines diskusijas apie teisingumą, CCJE palankiai vertina pastangas rasti bendrą poziciją svarbiais klausimais, kad būtų daromas stiprus poveikis kitiems teisingumo sistemos dalyviams ir už jos ribų.
54. CCJE pripažįsta teisėjų asociacijų svarbą ir vertę. Jos turi potencialą reikšmingai prisidėti prie teisinės valstybės principo įgyvendinimo valstybėse narėse, net jei dėl pirmiau minėtų iš teisėjų sudarytų asociacijų ypatumų atsiranda ypatingų apribojimų ir sąmoningumo.
55. CCJE įsitikinusi, kad reikalavimas, jog teisėjų asociacijos būtų nepriklausomos ir savivaldžios institucijos, yra esminis elementas, kuris, viena vertus, yra pagrindinės teisės steigti asociacijas ir stori į jas aspektas, tačiau taip pat yra glaudžiai susijęs su teisėjų ir teismų nepriklausomumu bei valstybės valdžių padalijimo ir pusiausvyros principu. Nors teisėjų asociacijos nėra šių konstitucinių teisių subjektai, praktikoje, darant įtaką teisėjų asociacijoms, netiesiogiai gali būti daromas spaudimas ir daroma įtaka teisėjams ir teismams.
56. Todėl yra absoliučiai būtina, kad teisėjų asociacijų tikslai, vidinė struktūra, narystė ir pareigūnų atranka būtų laisvi nuo išorinės įtakos ar kontrolės.
57. Narystė asociacijoje neturėtų daryti jokios įtakos teisėjų karjerai, neturėtų teikti nei pranašumų, nei trūkumų. Nariai neturėtų būti įpareigoti atskleisti savo narystės⁵⁶, taip pažeidžiant jų teisę į privatumą, susijusią su tokiais jautriais duomenimis. Atsižvelgiant į tai, kad teisėjų asociacijos šiuo atžvilgiu gina savo interesus, narystės duomenys turi būti

---

⁵⁵ 2016 m. birželio 23 d. EŽTT sprendimas byloje Baka prieš Vengriją; 2012 m. lapkričio 20 d. sprendimas byloje Harabin prieš Slovakiją; taip pat žr. EŽTK 11 straipsnį.

⁵⁶ Žr. *CCJE Bureau's Opinion on the Amendments of 11.8.2017 of the Bulgarian Judicial System Act of 2.11.2017 (CCJE-BU(2017)10)*, p. 10-16.

traktuojami kaip profesinių sąjungų duomenys, kurių atskleidimas yra draudžiamas⁵⁷. Net jei teisės aktai reikalauja, kad teisėjai deklaruotų turtą ir interesus, kad būtų skaidrūs galimi interesų konfliktai, tai negali apimti narystės teisėjų asociacijose deklaravimo, nes tarp tokios narystės ir teisėjo funkcijų vykdymo nėra jokio interesų konflikto.

C. Ištekliai ir valdymas

58. Priklausomai nuo tikslų ir jiems įgyvendinti numatytų priemonių, teisėjų asociacijoms reikia skirtingų išteklių. Daugumos asociacijų pagrindinis pajamų šaltinis yra narystės mokesčiai. Mokesčiai neturėtų būti diskriminuojantys ar per dideli ir taip kelti teisėjams, kurie negali jų susimokėti, pašalinimo iš asociacijos riziką.
59. Dažnai prireikia papildomos finansinės ar kitos įrangos. CCJE pritaria Gairėse dėl asociacijų laisvės išdėstytam reikalavimui, kad „asociacijos turi turėti laisvę ieškoti, gauti ir naudoti finansinius, materialinius ir žmogiškuosius vidaus, užsienio ar tarptautinius išteklius savo veiklai vykdyti“⁵⁸. Kad ir koks finansavimas būtų skiriamas, jis turi būti skaidrus ir neturi kenkti ar sudaryti įspūdžio, kad kenkia teisėjų asociacijų nepriklausomumui.
60. Daugelis asociacijų gauna tam tikrų pajamų iš leidinių, mokymo veiklos, seminarų, konferencijų ir kitų renginių organizavimo ar dalyvavimo nacionaliniuose ar tarptautiniuose projektuose. Kitos asociacijos gauna pajamų iš savo turto, aukų, palikimų ir subsidijų. Naudojant tokius papildomus pajamų šaltinius, reikia pasirūpinti, kad nebūtų pažeistas asociacijos nepriklausomumas ir net nesudarytų įspūdis, kad daroma įtaka asociacijos veiklai. Į tai taip pat reikia atsižvelgti, jei parama teikiama iš valstybės biudžeto ir yra pagrįsta tam tikromis sąlygomis. Išleidžiant valstybės pinigus iš valstybės biudžeto, paprastai vykdoma tam tikra finansinė kontrolė. Todėl reikėtų būti atsargiems ne tik dėl priklausomybės nuo tokio finansavimo, bet ir dėl vykdomos kontrolės, kuri niekada negali apimti veiklos turinio ar prioriteto kontrolės.
61. Teisėjų asociacijų finansavimas neturėtų pakenkti jų ne pelno siekiančios organizacijos pobūdžiui, o tai reiškia, kad pajamų gavimas neturi būti jų pagrindinis tikslas. Asociacija neturi skirstyti savo nariams jokio pelno, gauto iš savo veiklos, bet turi jį investuoti į asociaciją, kad ji galėtų siekti savo tikslų⁵⁹. Teisėjų asociacijos turėtų būti nustačiusios griežtas savo finansavimo skaidrumo taisykles.

D. Vidinė struktūra

62. Teisėjų asociacijos teigia, kad veikia savo narių vardu ir vadovaujasi bendra valia. Tam reikia, kad asociacijoje būtų demokratinė struktūra, o sprendimai būtų priimami ir veikla vykdoma skaidriai. Tai dar svarbiau, jei asociacijos dėl savo didelio reprezentatyvumo ketina kalbėti visų teisėjų arba visų tam tikros jurisdikcijos teisėjų vardu.
63. Kad būtų įvykdyti šie reikalavimai, CCJE rekomenduoja, kad asociacijos pareigūnai (pirmininkas, valdyba, kiti) būtų renkami demokratiniu, nediskriminaciniu būdu savo narių arba narių išrinktų atstovų. Valdybos ar kitų vykdomųjų organų sprendimai turėtų būti

---

⁵⁷ Ten pat, p. 13, ir *International Labour Organisation (ILO) Digest of decisions and principles of the Freedom of Association Committee of the Governing Body of the ILO, Fifth (Revised) Edition, 2006*, p. 866.

⁵⁸ Bendros gairės dėl asociacijų laisvės, p. 32.

⁵⁹ Ten pat, p. 43.

skaidrūs ir pagrįsti. Turėtų būti užmegztas atviras narių ir pareigūnų dialogas, suteikiant sąžiningą galimybę kiekvienai asociacijos grupei būti išklaustyta be jokios diskriminacijos.

E. Santykiai su politinėmis partijomis

64. Teisėjų asociacijos ir jų pareigūnai neturėtų priklausyti politinei partijai ar būti linkusios į ją orientuotis. Politinių partijų ar grupių bandymai daryti įtaką asociacijos politikai ar jos pareigūnų rinkimams turėtų būti aiškiai atmesti. Asociacijos atstovai turėtų būti laikomi ne politinių grupių atstovais, o subjektais, kurie yra įsipareigoję laikytis tik teisingumo sistemos reikalavimų. Tai nereiškia, kad teisėjų asociacijos nebendruoja su politinėmis partijomis. Siekiant perteikti teisingumo sistemos, teisinės valstybės ir pagarbos žmogaus teisėms poreikius ir būtinas reformas bei už jas kovoti, teisėjų asociacijoms gali tekti dalyvauti, jei reikia diskusijų, nuomonių mainuose su politinėmis partijomis, įsipareigojusiomis remti demokratiją ir teisinę valstybę.
65. CCJE nepitaria sistemoms, kuriose skirtingas asociacijos narių grupes remia, skiria ar palaiko skirtingos politinės partijos, ypač tuo metu, kai vyksta asociacijos pareigūnų rinkimų kampanijos.

F. Teisėjų asociacijos ir profesinės sąjungos

66. Teisėjų darbo sąlygas, atlyginimą, pensiją ir saugumą turėtų užtikrinti valstybė. Taigi teisėjai susiduria su panašiu iššūkiu apsaugoti ir pagerinti savo asmeninę padėtį kaip ir kiti asmenys savo darbdavių atžvilgiu, todėl teisėjų asociacijos turi panašius interesus kaip ir profesinės sąjungos.
67. Teisėjai taip pat gali steigti profesines sąjungas ir stoti į profesines sąjungas⁶⁰. Teisės aktai gali nustatyti tam tikrus šių teisių apribojimus teisėjams, tačiau šie apribojimai neturi visiškai atimti iš teisėjų šių pagrindinių teisių⁶¹.
68. Teisėjų narystės profesinėse sąjungose praktika valstybėse narėse labai skiriasi. Kai kuriose valstybėse narėse teisinė ir kultūrinė tradicija tokią narystę laiko nesuderinama su teisėjo pareigomis ir vaidmeniu. Kitose valstybėse narėse kai kurie teisėjai tuo pat metu yra ir profesinių sąjungų, ir teisėjų asociacijų nariai. Kai kurios teisėjų asociacijos yra pripažintos profesinėmis sąjungomis arba pačios save tokiomis laiko⁶². Kartais profesinės sąjungos statusas joms suteikia papildomų priemonių.
69. Reikia gerbti šias skirtingas tradicijas. Vis dėlto CCJE turi pabrėžti, kad, jei profesinėse sąjungose dominuoja partijų politika, reikia pasirūpinti, kad toks politizavimas neturėtų įtakos teisėjams ir jų įvaizdžiui. Priešingu atveju dėl tokios praktikos gali kilti įtarimų dėl šališkumo ir nešališkumo stokos.

VII. Tarptautinių teisėjų asociacijų statusas, tikslai ir vaidmuo

70. Pastaraisiais dešimtmečiais Europa labai greitai kūrė bendrą teisinę erdvę. Viena vertus, buvo kuriama vis daugiau tarpvalstybinio nacionalinių teismų bendradarbiavimo

⁶⁰ *Commentary to Bangalore Principles of Judicial Contact*, p. 176.

⁶¹ Žr. EŽTT bylą Matelly prieš Prancūziją.

⁶² Suomija, Prancūzija, Graikija, Liuksemburgas (asociacija yra neregistruotas valstybės tarnautojų profesinės sąjungos padalinys), Nyderlandai.

priemonių. Kita vertus, dėl EŽTK ir Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijos bendros Europos pagrindinės vertybės darė tiesioginį poveikį nacionalinėms teisinėms sistemoms ir jų veikimui. Tuo pat metu jurisprudencijos vystymas ir standartų nustatymo bei bendrų reglamentų vykdymo įgaliojimai iš dalies buvo perduoti Europos lygmens subjektams. Šios naujos Europos institucijos buvo kuriamos ir pildomos darant įtaką nacionalinės įstatymų leidžiamosios ar vykdomosios valdžios nariams.

71. Kartu su pirmiau aprašytais pokyčiais nacionalinių teisminių institucijų atstovai ėmėsi veiksmų, kad įsitrauktų ir Europos lygmeniu. Buvo įsteigtos kelios Europos teisėjų asociacijos, kai kurios iš jų yra nacionalinių asociacijų federacijos, kitų nariais yra įvairių šalių teisėjai, o dar kitos vėl suteikia narystę nacionalinėms asociacijoms ir individualiems nariams.
72. Tokios asociacijos savo nariams suteikia svarbią galimybę keistis patirtimi apie skirtingas teises sistemas ir bendrų standartų bei vertybių aiškinimą.
73. Kaip ir nacionalinės teisėjų asociacijos, Europos teisėjų asociacijos siekia tikslų ginti ir skatinti teisėjų ir teismų nepriklausomumą bei užtikrinti ir skatinti teisinę valstybę.
74. Jos stengiasi užmegzti dialogą su Europos lygmens subjektais, prisidėti prie šio lygmens standartų nustatymo ir atkreipti Europos valdžios institucijų dėmesį į valstybių narių teisingumo sistemų problemas.
75. Europos teisėjų asociacijos stebi teisingumo sistemų raidą valstybėse narėse ir jų atitiktį Europos standartams. Jos yra didžiulės patirties telkinys ir nacionalinių teismų keitimosi informacija platforma, kartu skatinanti Europos standartus. Europos asociacijos daug prisideda prie savo narių informavimo apie Europos pokyčius, naują teismų praktiką ir standartų nustatymą, taip pat prie mokymų apie Europos standartus.
76. Dėl narystės Europos teisėjų asociacijose nacionalinės asociacijos turi geresnes galimybes pranešti apie problemas Europos valdžios institucijoms, o dėl Europos asociacijų reputacijos gali sustiprinti savo įtaką. Pačiose valstybėse narėse į argumentus kartais žiūrima rimčiau, jei juos pateikia Europos subjektas.
77. CCJE, kuri priėmė Europos teisėjų asociacijas kaip stebėtojas, yra dėkinga už jų vaisingą indėlį į savo svarstymus. Ji rekomenduoja kitiems Europos subjektams pasekti šiuo pavyzdžiu ir įtraukti šias asociacijas į savo darbą.

VIII. Kaip valstybės narės turėtų elgtis su teisėjų asociacijomis

78. Pagrindiniai teisėjų asociacijų tikslai – skatinti ir ginti teisėjų ir teismų nepriklausomumą, teisinę valstybę ir žmogaus teises – atitinka pagrindinius Europos Tarybos principus ir jos valstybių narių įsipareigojimus. Dėl šio bendro intereso teisėjų asociacijos ir valstybės narės turėtų dėti bendras pastangas.

79. Valstybės turi ne tik susilaikyti nuo nepagrįstų netiesioginių apribojimų taikymo teisei taikiai susirinkti ir jungtis į asociacijas bei teisei į saviraiškos laisvę⁶³, bet ir užtikrinti šias teises⁶⁴.
80. Todėl valstybės narės turėtų sukurti sistemą, kuri leistų teisėjams laisvai naudotis savo teise jungtis į asociacijas ir kurioje teisėjų asociacijos galėtų vaisingai siekti savo tikslų.
81. Teisėjų asociacijos ir valstybės narės turėtų užmegzti atvirą ir skaidrų, pasitikėjimu grindžiamą dialogą visais svarbiais teisingumo sistemos klausimais.
82. Politikai turėtų susilaikyti nuo bandymų paveikti teisėjus ar jų asociacijas grasinimais, nepagrįstais kaltinimais ar žiniasklaidos kampanijomis, arba pareigūnams ar nariams suteikdami profesinį paaukštinimą ar privilegijas, arba kitais būdais, kad jie palaikytų partijos politikos interesus.
83. Valstybės narės turėtų pasinaudoti savo įtaka Europos institucijoms ir palaikyti iniciatyvas, kuriomis siekiama užmegzti ir palengvinti šių institucijų ir Europos teisėjų asociacijų dialogą.

IX. Išvados ir rekomendacijos

1. Teisėjų asociacijos yra savivaldžios pelno nesiekiančios organizacijos, kurias sudaro nariai, savanoriškai pateikę prašymus tapti jų nariais.
2. CCJE mano, kad labai pageidautina, jog kiekvienoje teisingumo sistemoje veiktų bent viena tokia teisėjų asociacija.
3. Valstybės narės turi sukurti sistemą, kurioje būtų galima veiksmingai naudotis teisėjų teise jungtis į asociacijas ir teise į saviraiškos laisvę, ir susilaikyti nuo bet kokio kišimosi, kuris galėtų pažeisti teisėjų asociacijų nepriklausomumą.
4. Pagrindiniai teisėjų asociacijų tikslai yra įtvirtinti ir ginti teisėjų nepriklausomumą, užtikrinti teisėjų statusą ir tinkamas jų darbo sąlygas, taip pat skatinti ir tobulinti teisinę valstybę.
5. Teisėjų asociacijos taip pat gali atlikti svarbų vaidmenį teisėjų mokymo ir etikos srityje ir prisidėti prie teismų reformų.
6. Savo vaidmeniu ir veikla teisėjų asociacijos gali svariai prisidėti prie teisingumo sistemos ir teisinės valstybės veikimo. Visais atvejais toks indėlis turėtų būti svarbus ir vertingas.
7. Teisėjų asociacijoms rekomenduotina suteikti galimybę svarstyti ir teikti pastabas dėl numatomų teisės aktų, susijusių su teisėjų statusu ir teismų administravimu.
8. Teismų administratorių ir teisėjų asociacijų atstovų dialogas, grindžiamas atvirumu ir abipuse pagarba jų vaidmenims, skatins teisingumo sistemos veiksmingumą ir jos reformas.

⁶³ Žr. EŽTT bylą Kudeshkina prieš Rusiją (2009-02-26).

⁶⁴ Dėl negatyviųjų ir pozityviųjų įsipareigojimų žr. EŽTT sprendimą Öllinger prieš Austriją, p. 35 ir kt.; žr. 2012 m. gegužės 21 d. JT Specialiojo pranešėjo teisėms į taikių susirinkimų ir asociacijų laisvę ataskaitą (A/HRC/20/27), p. 33-42.

9. Teisėjų asociacijos turi geras galimybes informuoti žiniasklaidą ir plačiąją visuomenę apie teismų ir teisėjų vaidmenį ir veiklą.
10. Teisėjų asociacijos turėtų vengti orientuoti savo veiklą pagal politinių partijų ar kandidatų į politines pareigas interesus ir neturėtų dalyvauti sprendžiant politinius klausimus. Jų veikla turėtų apsiriboti jų tikslų sritimi.
11. Teisėjų asociacijose turėtų būti demokratinė struktūra. Finansavimas ir sprendimų priėmimas turėtų būti skaidrus bent jau nariams.
12. Teisėjai negali būti įpareigoti atskleisti savo narystės teisėjų asociacijoje.
13. Teisėjų asociacijos palengvina tarpvalstybinį bendradarbiavimą ir sudaro sąlygas keistis informacija su kitų valstybių narių asociacijomis. Jos taip pat jungiasi Europos lygmeniu per kelias Europos teisėjų asociacijas ir organizacijas.
14. Europos teisėjų asociacijos atlieka svarbų vaidmenį skatinant ir saugant Europos vertybes bei Europos teisinius standartus teisinės valstybės ir žmogaus teisių srityje. Todėl nacionalinės ir tarptautinės valdžios institucijos turėtų skirti deramą dėmesį šių asociacijų veiklai.
15. CCJE rekomenduoja, kad Europos institucijos remtųsi ir naudotųsi patirtimi ir pastabomis, kurias Europos asociacijos renka iš įvairių valstybių narių ir teismų sistemų.
16. CCJE skatina reguliarius teisėjų asociacijų ir Europos suinteresuotųjų subjektų informacijos mainus.